

„DACĂ VREA SĂ FACĂ CEVA SUBSTANȚIAL PENTRU SALVAREA COMUNITĂȚII ROMÂNILOR SUD-BASARABENI, STATUL ROMÂN TREBUIE S-O FACĂ ACUM!”

– INTERVIU CU ZIARISTUL
VADIM BACINSCHI
(ODESA, UCRAINA)

Vadim Bacinschi

– *Stimate domnule Vadim Bacinschi, sunteți unul din cei 754 de cetățeni ucraineni din regiunea Odesa care au avut îndrăzneala să-și declare apartenența la etnia românească la recensământul din anul 2001. Totodată, au fost înregistrați, de către autoritățile de la Kiev, nu mai puțin de 123.700 de etnici „moldoveni”. Pentru acei cititori ai noștri care, foarte probabil, nu au de unde ști, vă rugăm să ne spuneți, pe scurt, care este, actualmente, situația acestei comunități de români și de „moldoveni” în ceea ce privește reperele identitare proprii? Beneficiază de vreun sprijin din partea statului ucrainean sau, eventual, de vreo implicare concretă din partea Bucureștiului și a Chișinăului?*

– Dacă ne referim la situația actuală a comu-

nității etnice românești din Basarabia istorică (regiunea Odesa), mai potrivit ar fi să vorbim nu despre implicarea, ci despre neimplicarea Bucureștiului, Kievului și Chișinăului. Despre guvernarea de la Chișinău aș prefera nici să nu vorbesc, ei fiind copleșiți, și identitar, dar și financiar, de problemele provinciei pe care o conduc, ducând dorul fondurilor europene și al subvențiilor din partea statului român. Kievul, dar și Bucureștiul, în politica promovată, la nivel oficial, față de românii din regiunea Odesa, pornesc, se pare, de la statistica la care va referiți mai sus. Aceasta îi împarte pe confrății noștri, ca și pe timpul regimului stalinist, în români și în moldoveni. Kievul oficial susține că aceștia sunt reprezentanți a două popoare diferite – român și moldovenesc –, fiecare cu limba, istoria și cultura sa. Și pe dată ce în regiunea Odesa, la finele anului 2001, când au loc recensământul, locuiau peste 120.000 de cetățeni declarați moldoveni, înseamnă că Republica Moldova, ca patrie istorică a lor, trebuie să le poarte de grijă, susținându-i, ajutându-i etc. România nu prea are ce căuta în sudul Basarabiei cu tot felul de ajutoare, programe culturale, loturi de carte, acolo locuind doar ceva mai mult de 700 de etnici români, după cum arată statistica de stat. Aceasta e poziția oficială a autorităților ucrainene.

Aș putea greși, dar, știind cum au evoluat lucrurile din 1991 încoace, înclin să cred că actuala conducere de vîrf a României, în relația cu oficialitățile de la Kiev, ia în considerație datele recensământului din 2001, căzînd, într-un fel, de acord cu ucrainenii, cînd aceștia afirmă că 120.000 de moldoveni din regiunea Odesa nu sunt români. Dacă n-ar cădea de acord, n-ar rămîne surdă și mută la zecile de apeluri, declarații, memorii făcute de-a

lungul anilor de către organizațiile publice ale românilor sud-basarabeni.

– *Deși poate părea bizar, la nivelul anului 2014 românii din România știu foarte puține lucruri despre semenii lor trăitori chiar lângă ei, în sudul Basarabiei și în zona Odesei. Dacă înainte de 1990 exista o explicație clară pentru aceasta, ultimii 25 de ani nu au adus, din păcate, foarte multă lumină cu privire la suferințele și nedreptățile îndurate de minoritarii români din regiunile amintite, iar inițiativele Bucureștiului oficial nu au avut întotdeauna finalitatea dorită. Care sunt, din perspectiva dumneavoastră, a unui român din Odesa și bun cunoscător al realităților zonei, motivele pentru care există atâtea rețineri și inconsistențe în acțiune cu privire la situația pe care o îndură, de mulți ani, comunitatea românească din regiunea Odesa?*

– Motive ale situației la care va referiți sunt mai multe. Este evident (pentru mine, cel puțin) că Bucureștiul oficial nu dorește să-și facă probleme suplimentare cu conducerea ucraineană din cauza nenorociților de basarabeni. De aici – ignorarea nenumăratelor demersuri înaintate de aceștia, inconsistența și ezitățile ce urmează atunci când s-ar impune acțiuni din partea Bucureștiului. Românilor sud-basarabeni li se cere ca ei singuri să acționeze „unitar și consecvent” (asta-i formula) pentru a-și apăra drepturile și a supraviețui ca minoritate. La nivel local, în sudul Basarabiei, lucrul acesta este aproape imposibil de realizat, în condițiile în care ONG-urile românești nu au un suport larg în rândurile populației și nu sunt susținute nici de primari, nici de directorii de școli, nici de autoritățile raionale și regionale. Asta-i realitatea.

Nu pot trece cu vederea atitudinea intelectualității din România față de situația actuală a confrăților noștri din sud. Cu mici excepții, în totalitatea sa, ea rămîne rece la nevoile și la durerile acestora. Șefii Inspectoratelor pentru Învățământ și Cultură, conducătorii a tot felul de societăți și centre culturale ar putea face (dacă ar vrea) multe lucruri bune pentru ajutorarea românilor sud-basarabeni. Dar nu le fac. Am exemplul Galațiului, care e la doar 15 kilometri depărtare de Reni și unde funcționează Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. M-am lovit de faptul că, în același Galați, unii oameni de cultură nu prea știu unde se află Bugeacul și consideră că etnicii români din Basarabia istorică țin de Republica Moldova, nu de Ucraina. O înstrăinare totală și îngrozitoare, fără exagerări.

– *Cum se prezintă situația școlilor cu predare în limba română din regiunea Odesa?*

– Situația școlilor cu limba de predare română din regiunea Odesa e catastrofală. Au mai rămas cinci la număr din 18, câte erau cu 20 de ani în urmă. Sunt deschise clase ucrainene, motivându-se aceasta prin „voia părinților” care, chipurile, sunt liberi să decidă în ce limbă vor învăța copiii lor în școală. Aceasta „liberă alegere” denotă, de fapt, lipsa de libertate în sfera învățămîntului, părinții fiind constrînși să aleagă pentru copiii lor limba ucraineană și nu pe cea maternă.

Cu siguranță vor mai trece 10-15 ani și, în regiunea Odesa, nu va exista nici o școală cu predarea integrală în limba română. Toate vor fi mixte, aceasta însemnând reducerea în continuare a ariei de funcționare a limbii române, scoaterea din circulație a cărții românești, a scrisului românesc.

– *Ce societăți neguvernamentale românești activează în sudul Basarabiei și în zona Odesei? Ce programe culturale realizează acestea și cum sunt ajutate de statul român?*

– Avem o asociație, Asociația Național-Culturală „Basarabia”, cu statut regional, condusă de Anatol Popescu, ce își are sediul la Erdec Burnu/ Utconosovca, raionul Ismail. Mai avem câteva ONG-uri cu statut raional, în raioanele Ismail, Reni, Tatarbunar și, dacă nu greșesc, Sărata și Cetatea Albă. N-aș vrea să mă pronunț pe marginea activității lor. În opinia mea, aceasta rămîne netransparentă în cea mai mare parte (șefii acestor organizații numai ei știu ce fac). Aprecierile mele trezesc doar nemulțumiri. M-am convins de aceasta chiar nu demult, după publicarea unui articol în numărul din iunie al Almanahului „Sud-Vest”. A trebuit să dau explicații unui lider de ONG, dintr-ai noștri.

Aș zice că, în mod regretabil, pînă în prezent nu există un sentiment al frăției, al deschiderii și prieteniei, ce ar trebui să existe între mîna de oameni care mai împărtășesc la noi idealurile românismului. Stă fiecare cu proiectele sale, despre care comunitatea nu știe nimic, cu orgoliile și ambițiile lor mici (și, de cele mai multe ori, nefondate). Ar fi bine să-i întrebăm pe dînșii cum îi ajută (sau nu-i ajută) statul român.

– *Luînd în considerare contextul ultimilor ani, modul în care autoritățile de la București au gestionat și gestionează situația românilor din jurul României și, nu în ultimul rînd, procesul lent, dar sigur, de pierdere a propriei identități, minoritatea*

românească din sudul Basarabiei pare a fi deja condamnată la o dispariție sigură. Deoarece autoritățile ucrainene au demonstrat cam în ce mod înțeleg să „ajute” minoritatea română, ce acțiuni credeți că ar trebui să întreprindă statul român pentru ca adevărații autohtoni dintr-un teritoriu românesc aflat, acum, în afara țării, să nu devină doar o amintire?

– Statul român, vizavi de etnicii români din Basarabia istorică, trebuie să întreprindă, în sfârșit, acțiuni mai consistente. I-am vorbit despre aceasta domnului secretar de stat Stejărel Olaru, în data de 14 iunie, la Bălți, unde a avut loc al V-lea Congres al Forumului Internațional al Jurnaliștilor Români. Nu știu dacă m-a auzit și m-a înțeles. Turneele unor colective artistice, teatre de păpuși din România în sudul Basarabiei, plecarea copiilor și a vârstnicilor de aici la odihnă și în călătorii prin Țară, sunt niște acțiuni de divertisment din care, sincer vorbind, nu se prea alege nimic, nu rămâne nimic durabil, capabil să salveze comunitatea românească. Bani da, se cheltuiesc, dar efectul așa zice că este nul. Trebuie să avem ceva ce ar lucra aici, în teritoriu, zi de zi, lună de lună. În primul rând un Centru Cultural Român, cu activități bine gândite pe domenii: învățămînt, cultură, istorie, artă populară și tradiții etc. În jurul acestui centru se vorbește de ani de zile, dar nu s-a realizat încă nimic. În deschiderea lui trebuie să fie vital cointerestat în primul rând statul român, mai ales în condițiile actuale, cînd în sudul Basarabiei sunt deznaționalizate ultimele școli cu limba de predare română. Dacă vrea să facă ceva substanțial pentru salvarea comunității românilor sud-basarabeni, statul român trebuie s-o facă acum! Peste 10-15 ani nu va mai avea în ce investi.

Luînd în considerare situația catastrofală a comunității românești din regiunea Odesa, faptul că ea este la limita supraviețuirii, statul român, în opinia mea, ar putea adopta, la nivel de guvern, să zicem, un program special de salvare a ei. Un program elaborat în baza prevederilor articolului 13 al Tratatului româno-ucrainean din 1997, despre care se pare că am uitat de-a binelea cu toții, dar conducerea de vîrf de pe Dîmbovița a uitat în primul rînd.

– Din cîte știți dumneavoastră, au existat solicitări și/ sau perspective pentru înființarea unui Centru cultural românesc în sudul Basarabiei?

– În data de 14 iunie, la Bălți, dl. Stejărel Olaru mi-a declarat că Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (DPRRP) al

Ministerului Afacerilor Externe al României este cointerestat în deschiderea unui Centru Cultural Român în zona Odesa-Ismail. Dînsul a afirmat că, în ultimii doi ani, DPRRP finanțează asemenea centre și că, în anul curent, ele urmează să fie deschise în număr de trei, inclusiv unul la Cahul și unul la Bălți. Stejărel Olaru a declarat că nimeni din regiunea Odesa n-a solicitat deschiderea aici a unui Centru Cultural Român. A zis că, dacă ar avea parteneri capabili să asigure funcționarea unui asemenea centru, l-ar deschide.

Președintele Asociației „Basarabia”, Anatol Popescu, în același context, mi-a spus, într-un mesaj electronic, cu totul altceva, venind cu critici aspre la adresa DPRRP. N-am să concretizez, ca să nu se supere domnul secretar de stat.

Pentru mine, unul, este evident: deschiderea unui Centru Cultural Român „în zona Odesa-Ismail” – vorba dlui Olaru – ar trebui să țină nu doar de stăruințele unui lider de ONG, ci de participarea întregii comunități. Toată comunitatea să știe ce demersuri s-au făcut, cum se mișcă lucrurile (dacă se mișcă) ș.a.m.d. S-ar impune, poate, crearea unui grup de inițiativă cu participarea nu doar a așa-numiților lideri, dar și a unor intelectuali, oameni de cultură din sudul Basarabiei. Acest grup de inițiativă, nu doar o singură persoană, ar trebui să negocieze cu Bucureștiul problema respectivă. Toate acestea ar fi la capitolele „Transparență” și „Frăție”, de care pomeneam mai înainte.

– Ce mai fac moldoveniștii din regiunea Odesa, care, inclusiv în toamna anului 2013, protestau în fața consulatului României din Odesa? Ce activități de „apărare” a identității „moldovenești” au mai desfășurat în ultima vreme?

– Nu știu ce fac moldoveniștii, nici nu mă mai interesează. Să-i lăsăm în plata Domnului și să ne căutăm de ale noastre, că avem destule de făcut. Un fost profesor universitar de-al meu de la Chișinău, domnul Ion Melniciuc, spunea într-un interviu din anii trecuți: nu putem demonstra la infinit cuiva că albul este alb, iar negrul este negru. Că nu există limba moldovenească, că nu există două popoare – român și moldovenesc, două culturi, două istorii ș.a.m.d. Să conștientizăm, să definim cum se cuvine care sunt reperele noastre, nu ale oponentilor noștri, și să mergem înainte. Tot ce este aberant și depășit, adică strîmb, nu merită să fie promovat nici sub aspectul criticilor aduse... O concluzie la care am ajuns în ultimul timp.

– Din anul 2012, cu sprijinul și colaborarea *Despărțământului Astra „Mihail Kogălniceanu”* din Iași, editați un almanah, intitulat „Sud-Vest” și destinat în primul rând românilor din sudul Basarabiei și din zona Odesei. Ce impact are această modestă foaie (patru pagini) în rândul comunității românești din regiune? Se știe despre această publicație, este cât de cât citită? Ce atitudini au existat față de apariția și promovarea unui periodic românesc?

– Almanahul „Sud-Vest” este distribuit în majoritatea satelor noastre din sudul Basarabiei. Cei care îl citesc îl apreciază. Dar ar fi naiv să credem că o foaie lunară în limba română va putea face ceea ce s-ar cuveni să facă de ani de zile și școala, și instituțiile de cultură, și organizațiile publice, câte le avem. În redresarea situației (dacă o mai putem redresa) e nevoie de multe și îndelungate eforturi pe multiple planuri, nu doar (și nu atât) pe cel mediatic. Cu o rîndunică nu se face primăvară. O rîndunică este doar un semn după care poate veni primăvara. Dar mai poate și zăbovi...

– De la sfîrșitul anului 2013, Ucraina cunoaște o serie de tensiuni, care au degenerat în conflictul armat din estul acestui stat cu așa-ziii teroriști sau insurgenți. Pînă la începutul anului 2014, mass-media ucraineană în ansamblu, iar cea din regiunea Odesa în special, au invocat, în nenumărate rînduri, „pericolul românesc” la adresa statalității ucrainene și posibilitatea producerii unei „invazii românești” în sudul Basarabiei. Acum, la cîteva luni de la declanșarea luptelor cu separatiștii prorusi, cînd s-a văzut ce stat are, de fapt, intenții agresive la adresa Ucrainei, cum prezintă situația mass-media din regiunea Odesa și ce imagine are România în presa din Ucraina?

– În contextul războiului impus Ucrainei, în regiunile sale din est, de către Moscova, despre „pericolul românesc” pe la Odesa se pare că nu se mai vorbește. Au „amuțit” unele medii de informare (în special Telecompania „Academia”), controlate de Partidul Regiunilor, al fostului președinte Ianukovici, care perseverau în acest domeniu. Regionalii, odată cu agresiunea rusească, au intrat în mari probleme și acum umblă mai mult tuchiluș, luînd apă în gură. Aderarea Ucrainei la Uniunea Europeană ar putea să-i mai tempereze pe cei care, în ultimii ani, tot umblau cu sperietoarea unei posibile agresiuni românești asupra sudului regiunii

Odesa. Deși nu cred că acestea se vor domoli cu desăvîrșire.

– Ce șanse reale de integrare în Uniunea Europeană credeți că au două state precum Republica Moldova și Ucraina, ambele aflate în situații foarte delicate din cauza conflictelor și a focarelor de instabilitate existente în teritoriile lor?

– Republica Moldova, ca teritoriu și (mai puțin) ca populație, este comparabilă cu regiunea Odesa. Adică proporțiile problemelor, față de Ucraina, sunt mult mai modeste. Mai punem la socoteală vecinătatea imediată cu România, sprijinul necondiționat din partea României și ne dăm seama că drumul Republicii Moldova spre Europa poate fi mai ușor decît al Ucrainei. Ucraina, cu o populație de 45 de milioane, cu probleme foarte grele în economie și în alte sfere, va avea, probabil, un destin euointegraționist mai puțin fericit. Cu toate promisiunile din partea înalților comisari ai Uniunii Europene.

Și în cazul Chișinăului, și al Kievului, în ceea ce numim parcurs european, eu aș pune în prim-plan, totuși, factorul rusesc. Mai bine zis, prezența militară rusească din Republica Moldova și din Ucraina. Nimeni nu știe ce-i poate trece prin cap lui Vladimir Putin, țarul moscovit. El dispune azi de o republică moldovenească nistreană la est și, în acest moment [6 iulie 2014 – n.n., M.-C. G.], de alte două republici populare, la Donețk și Lugansk. Dacă se gîndește să unească aceste autoproclamate republici și să refacă Rusia Nouă (*Novorossia*), ce aparținea Imperiului rus în se-colul al XIX-lea? Cine își putea imagina că el va anexa Crimeea și că va declanșa agresiunea asupra regiunilor de la frontiera ruso-ucraineană? În opinia mea, perspectivele euointegraționiste ale Ucrainei (de la asociere pînă la aderare deplină) rămîn șubrede, orice (nu) s-ar spune. În afară de aceasta, Rusia nu se va împăca niciodată cu pierderea acestor teritorii și va face tot posibilul pentru a nu le scăpa de sub controlul său.

– *Vă mulțumim!*

Interviu realizat de
Mircea-Cristian Ghenghea